

ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองการค้าประกันการกู้ยืมเงินจากสถาบันการเงิน¹

ศิริวัฒน์ เบญจาทิกุล²

ระบบสถาบันการเงินจะทำหน้าที่สำคัญในระบบเศรษฐกิจ โดยเป็นตัวกลางระดมเงินทุนและจัดสรรทรัพยากรทางเศรษฐกิจไปสู่ภาคเศรษฐกิจต่าง ๆ รวมทั้งให้บริการทางการเงินและชำระเงินหลากหลายรูปแบบ ทั้งเป็นการสนองรับนโยบายทางการเงินของรัฐบาล ดังนั้น ระบบสถาบันการเงินที่พัฒนา มีประสิทธิภาพ และมีเสถียรภาพย่อมสนับสนุนให้เศรษฐกิจเติบโตได้อย่างยั่งยืน สถาบันการเงินแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ สถาบันการเงินประเภทรับฝากเงินและสถาบันการเงินประเภทไม่รับฝากเงิน สัญญาค้ำประกันเป็นสัญญาอุปกรณ์สัญญาค้ำประกันจึงทำได้เฉพาะในกรณีที่หนี้ประณานนั้นอาจให้บุคคลอื่นชำระหนี้แทนได้เท่านั้น ถ้าหนี้ประณานเป็นหนี้ที่ไม่อาจให้บุคคลอื่นชำระหนี้แทนได้หรือเป็นหนี้ซึ่งโดยสภาพแห่งหนี้เป็นการให้กระทำการอันหนึ่งอันใด ดังนั้นต้องถือว่าไม่อาจทำสัญญาค้ำประกันได้ แต่อาจทำสัญญาค้ำประกันหนี้ค้ำสินไหมทดแทนเนื่องจากลูกหนี้ไม่ชำระหนี้³ การค้ำประกันเป็นสัญญาเฉพาะตัว หากผู้ค้ำประกันตายลงหลังลูกหนี้ผิดนัด ความรับผิดชอบของผู้ค้ำประกันยังคงอยู่แต่คงอยู่กับกองมรดกของผู้ค้ำประกัน⁴

ต่อมาเมื่อปี พ.ศ.2557 ได้มีการแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ลักษณะ 11 คำ ประกัน ฉบับที่ 20 และแก้ไขอีกในปี พ.ศ.2558 ฉบับที่ 21 โดยมีเจตนารมณ์ที่มุ่งคุ้มครองผู้ค้าประกันที่จะส่งผล ให้ผู้ค้าประกันสามารถใช้สิทธิก่อนการชำระหนี้ที่กฎหมายบัญญัติได้อย่างเต็มที่ ทั้งนี้เพราะผู้ค้าประกันมิใช่ ลูกหนี้ชั้นต้นแต่เป็นเพียงบุคคลภายนอกที่ยอมผูกพันต่อเจ้าหนี้ในการที่จะชำระหนี้แทนลูกหนี้เท่านั้น แต่จาก การแก้ไขดังกล่าว ก่อให้เกิดปัญหากับสถาบันการเงินและธนาคารเป็นอย่างยิ่ง และประชาชนที่ต้องการกู้ยืมเงิน จากธนาคารต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงที่มีการแพร่ระบาดของเชื้อโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19)

¹ บทความนี้เรียบเรียงจากการศึกษาอิสระ เรื่อง ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองการค้าประกันการกู้ยืมเงินจากสถาบันการเงิน โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สกลี สิริพิทุร และคณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์ ดร.รัชชัช รัตนทอง และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทวัฒน์ เตชะมา

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติ
จังหวัดเชียงใหม่

³ อุกฤษ มงคลนาวิน, *คำอธิบายกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยค้ำประกัน* (กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517), หน้า 17. อ้างใน สารสิน ชำนาญกิจ, “สิทธิและหน้าที่ของผู้ค้ำประกันของลูกหนี้ในคดีฟื้นฟูกิจการ,” (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2552), หน้า 13.

⁴ รพี พิкулางม, เอกสารประกอบการสอนรายวิชากฎหมายลักษณะประกันด้วยบุคคลและทรัพย์สิน (ศุราษฎร์ธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, 2558), หน้า 29.

ธนาคารได้มีมาตรการในการพักชำระหนี้ให้แก่ลูกหนี้ของธนาคารตามนโยบายของรัฐบาล รวมถึงการปรับโครงสร้างหนี้ให้กับลูกหนี้ซึ่งในปัจจุบันการปรับโครงสร้างหนี้ยังคงถูกใช้อยู่ แต่ในลูกหนี้บางรายไม่สามารถทำการปรับโครงสร้างได้ ซึ่งการใช้มาตรการปรับโครงสร้างหนี้ทำให้ระยะเวลาการชำระหนี้ยาวนานขึ้น ซึ่งตามบทบัญญัติประมวลกฎหมายแพ่งกำหนดให้ผู้ค้ำประกันหลุดพ้นจากความรับผิดในหนี้อันมีกำหนดเวลาแน่นอน หากเจ้าหนี้ยอมผ่อนเวลาให้แก่ลูกหนี้ และห้ามกำหนดข้อตกลงไว้ล่วงหน้าให้ผู้ค้ำประกันยินยอมที่จะเป็นประกันหนี้ต่อไป แม้ว่าเจ้าหนี้จะผ่อนชำระหนี้ให้แก่ลูกหนี้แล้ว ซึ่งผลทำให้การขยายเวลาการชำระหนี้หรือการปรับโครงสร้างหนี้จะต้องขอความยินยอมจากผู้ค้ำประกัน มิฉะนั้นผู้ค้ำประกันจะหลุดพ้นจากการเป็นผู้ค้ำประกันทันที ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าวทำให้ลูกหนี้ได้รับผลกระทบไม่สามารถยืดระยะเวลาการชำระหนี้ได้ ในบางครั้งเมื่อลูกหนี้ผิดนัดชำระหนี้ ธนาคารต้องดำเนินการฟ้องร้องลูกหนี้ต่อไป แต่ในบางกรณีที่ลูกหนี้สามารถปรับโครงสร้างหนี้ได้ ธนาคารก็ไม่มี ความจำเป็นต้องฟ้องร้องดำเนินคดีกับลูกหนี้ ซึ่งกฎหมายเกี่ยวกับการค้ำประกันตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั้นมีปัญหาที่ต้องศึกษาอยู่หลายประการดังนี้

- 1) ปัญหาเกี่ยวกับความรับผิดของลูกหนี้ร่วม
- 2) ปัญหาเกี่ยวกับการบอกกล่าวการผิดนัดของลูกหนี้ไปยังผู้ค้ำประกัน
- 3) ปัญหาเกี่ยวกับการหลุดพ้นจากความรับผิดของผู้ค้ำประกัน

ผู้ค้ำประกัน (Guaranty) คือ สัญญาซึ่งบุคคลภายนอกคนหนึ่งเรียกว่า ผู้ค้ำประกัน ผูกพันตนต่อเจ้าหนี้คนหนึ่ง เพื่อชำระหนี้ในเมื่อลูกหนี้ไม่ชำระหนี้⁵ สัญญาผู้ค้ำประกันจะต้องเป็นการประกันการชำระหนี้ด้วยตัวบุคคล ไม่ใช่ประกันการชำระหนี้ด้วยทรัพย์สินเฉพาะสิ่งหรือด้วยนิติกรรมอื่น⁶ สัญญาผู้ค้ำประกันอาศัยความเชื่อถือของเจ้าหนี้ว่าถ้าลูกหนี้ไม่มีเงินชำระหนี้ก็สามารถเรียกเอาจากผู้ค้ำประกันได้⁷ ลักษณะสำคัญของสัญญาผู้ค้ำประกัน คือ เป็นหนี้อันผู้ค้ำประกันเข้าผูกพันมิใช่หนี้ของตนเอง ผู้ค้ำประกันทำสัญญาผูกพันตนต่อเจ้าหนี้ว่าจะชำระหนี้ให้เมื่อลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ สัญญาผู้ค้ำเป็นสัญญาอุปกรณ์

สถาบันการเงิน หมายถึง หน่วยงานธุรกิจในระบบการเงิน ที่ทำหน้าที่เป็นตัวกลางให้บริการทางการเงินแก่ลูกค้า โดยการระดมทุนไปใช้ในการปล่อยกู้ หรือลงทุน และมีภาระต้องคืนเงินตามเงื่อนไขที่กำหนด

⁵ สมชัย ทีฆาอุตตมาร, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 เอกเทศสัญญา เล่ม 1 ชื่อขาย แลกเปลี่ยน ให้เช่า ทรัพย์ เช่าซื้อ อ้างทำของ ยืม ฝากทรัพย์ ค้ำประกัน จำนอง จำนำ, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พลสยาม พรินต์ติ้ง (ประเทศไทย), 2551), หน้า 496.

⁶ ปัญญา ธนอมรอด, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ปรับปรุงตาม พ.ร.บ.แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 21) พ.ศ. 2558, พิมพ์ครั้งที่ 10 (กรุงเทพมหานคร: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2558), หน้า 98.

⁷ โฉโล สักดิรพงศ์, “ผู้ค้ำประกัน : หน้าที่ต้องรับผิดชอบโดยไม่ได้ก่อ,” วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, ม.ป.ป: 58.

รวมทั้งรับการชำระเงินและทำธุรกรรมทางการเงินประเภทต่างๆ โดยทั่วไปแล้ว สถาบันการเงินมี 2 ประเภท ใหญ่ๆ ได้แก่⁸ บริษัทรับฝากเงิน และบริษัทไม่รับฝากเงิน

ทฤษฎีความศักดิ์สิทธิ์ของการแสดงเจตนา เจตนารมณ์ของกฎหมายก็คือกฎหมายถือว่าคู่สัญญาในฐานะ ในการรับรู้และต่อรองเท่าเทียมกัน ทฤษฎีนี้เป็นเครื่องมือในการก่อให้เกิดสัญญาที่มีผลบังคับในระหว่าง คู่สัญญา โดยการแสดงเจตนาของคู่สัญญานั้น ทั้งนี้เพราะกฎหมายที่มีอยู่อาจไม่เพียงพอ และไม่เหมาะสมในอัน ที่จะปรับกับปัญหาหลายกรณีที่เกิดขึ้นมาในสังคมปัจจุบัน นอกจากนี้ ยังมีเหตุผลอีกว่าควรปล่อยให้เอกชนมี ความคิดริเริ่มในการกำหนดและบังคับตามสิทธิของพวกเขา หลักเรื่องความศักดิ์สิทธิ์แห่งการแสดงเจตนา เป็น ทฤษฎีที่พบอยู่ในระบบประมวลกฎหมายมากกว่าในระบบจารีตประเพณี ระบบประมวลกฎหมายยอมรับทฤษฎี เรื่องความยินยอมในสัญญา ตามสุภาษิตกฎหมายที่ว่า “สัญญาที่สร้างขึ้นโดยสมบูรณ์ย่อมมีผลบังคับ” หรือ “สัญญา ต้องเป็นสัญญา” ความคิดเห็นนี้ตรงกับหลักที่ว่า “สัญญาที่จะก่อให้เกิดหนี้ทางกฎหมายได้ ต้องมาจากความ ยินยอมของคู่กรณีและกฎหมายก็มีหน้าที่ในอันที่จะบังคับให้เป็นไปตามเจตนาของคู่กรณี” หลักดังกล่าวข้างต้น มีหลักเกณฑ์ว่า “บุคคลต้องมีอิสระในการทำสัญญาตามที่เขาต้องการ โดยปราศจากการแทรกแซง”⁹

หลักสัญญาต้องเป็นสัญญา Pacta sunt servanda¹⁰ มีพื้นฐานมาจากหลักเสรีภาพในการแสดงเจตนา ซึ่ง ทำให้คู่สัญญาเมื่อได้มีเจตนาตกลงเข้าทำสัญญาต่อกันด้วยความสมัครใจแล้ว ย่อมต้องผูกพันตนภายใต้ข้อตกลง ในสัญญาที่ตนได้แสดงเจตนาให้ไว้ และจะต้องปฏิบัติตามข้อตกลงในสัญญานั้น

องค์ประกอบหรือลักษณะของสัญญาค้ำประกัน ผู้ค้ำประกันต้องเป็นบุคคลภายนอก บุคคลภายนอก หรือบุคคลที่สาม ที่ไม่ใช่เจ้าหนี้และไม่ใช่ลูกหนี้ ในสัญญาค้ำประกันจะมีบุคคลเข้ามาเกี่ยวข้องกับนิติสัมพันธ์ 3 ฝ่าย อาจเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลก็ได้ ต้องมีหนี้ระหว่างเจ้าหนี้และลูกหนี้ สัญญาค้ำประกันเป็น สัญญาอุปการะ การที่สัญญาค้ำประกันจะสมบูรณ์ได้จะต้องมีหนี้ระหว่างเจ้าหนี้กับลูกหนี้เกิดขึ้น หากไม่มีหนี้ ประสานระหว่างเจ้าหนี้กับลูกหนี้ แม้จะมีการทำสัญญาค้ำประกันไว้ผู้ค้ำประกันก็ไม่ต้องรับผิดชอบ¹¹ สัญญาค้ำ ประกันไม่มีแบบแต่ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือ ต้องเป็นการผูกพันต่อเจ้าหนี้เพื่อชำระหนี้ หากลูกหนี้ไม่ชำระ หนี้หนี้ และหนี้ที่ค้ำประกันหรือหนี้ประธาน ต้องเป็นหนี้อันสมบูรณ์

⁸ ธนาคารแห่งประเทศไทย, ธนาคารแห่งประเทศไทย, โครงสร้างระบบสถาบันการเงินของไทย [Online], Available URL: <https://www.bot.or.th/th/our-roles/financial-institutions/Thailand-financial-institutions-and-financial-service-providers.html>, 2566 (มิถุนายน 14)

⁹ ไชยยศ เหมะรัชตะ, กฎหมายว่าด้วยสัญญา, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2535), หน้า 81.

¹⁰ กฤตพร เจริญพรกุล, “ปัญหาการตีความและการบังคับใช้กฎหมาย เกี่ยวกับความรับผิดชอบของผู้ค้ำประกัน : ศึกษากรณี การให้สินเชื่อเช่าซื้อรถยนต์ของธนาคารพาณิชย์,” (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2559), หน้า 8.

¹¹ สุภาพร พิทักษ์เผ่าสกุล, คำอธิบายค้ำประกัน จำนอง จำนำ (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2559), หน้า 12.

ในระบบกฎหมายอังกฤษ สัญญาค้ำประกันเป็นสัญญาที่ผู้ค้ำประกัน ตกลงยินยอมผูกพันตนเพื่อรับผิดชอบในหนี้ของลูกหนี้ชั้นต้น ต่อบุคคลที่สาม (เจ้าหนี้) เมื่อหนี้ถึงกำหนดและลูกหนี้ไม่ปฏิบัติตามชำระหนี้โดยสัญญาค้ำประกันอาจประกอบไปด้วยข้อตกลงกำหนดความรับผิดชอบของผู้ค้ำประกัน หรือการติดพันในทรัพย์สินที่ผู้ค้ำประกันต้องรับผิดชอบโดยที่ไม่มีความรับผิดชอบเป็นการส่วนตัวเลย หรืออาจมีได้ทั้งสองการที่ผู้ค้ำประกันยอมผูกพันตนตามสัญญาเพราะมีความเชื่อมั่นว่าลูกหนี้จะปฏิบัติตามชำระหนี้แก่ แม้ว่าในสัญญาจะไม่มีข้อตกลงว่าผู้ค้ำประกันเพื่อชำระหนี้ในความเสียหายที่เกิดขึ้นก็ตามสัญญาค้ำประกัน คือ สัญญาที่ผู้ค้ำประกันตกลงกับเจ้าหนี้ว่าจะรับผิดชอบในหนี้ซึ่งมีอยู่ในปัจจุบันและในอนาคตของลูกหนี้ หากลูกหนี้ไม่สามารถชำระหนี้ได้ แบบสัญญาค้ำประกัน สัญญาค้ำประกันกำหนดให้ผู้สัญญาที่แสดงเจตนาเข้าทำสัญญาค้ำประกันต้องทำข้อตกลงเป็นหนังสือ สัญญาหรือบันทึกข้อตกลงลงในเอกสารอื่นใด การผ่อนเวลาชำระหนี้ โดยหลักการเปลี่ยนกำหนดวันเวลาชำระหนี้ หรือการผ่อนเวลาชำระหนี้ถือเป็นหนึ่งในการเปลี่ยนแปลงข้อตกลงในส่วนที่เป็นสาระสำคัญแห่งสัญญาอันเกี่ยวกับการกำหนดวันเวลาชำระหนี้ เมื่อหนี้ตามมูลหนี้ใดๆ เกิดขึ้นสิทธิและหน้าที่ของเจ้าหนี้และลูกหนี้มีขึ้นทันที แต่ภายหลังอาจเกิดเหตุการณ์ที่ทำให้ลูกหนี้ ไม่สามารถปฏิบัติตามชำระหนี้ แก่เจ้าหนี้ ให้แล้วเสร็จได้ ลูกหนี้ อาจร้องขอต่อเจ้าหนี้ ให้เจ้าหนี้ ให้มีการเปลี่ยนหรือเลื่อนเวลาการชำระหนี้ออกไป¹² ความรับผิดชอบของผู้ค้ำประกันอาจไม่ระงับสิ้นไปเพราะความยินยอมกับการผ่อนเวลาชำระหนี้ของผู้ค้ำประกัน

ประมวลกฎหมายเยอรมันเคารพซึ่งหลักเสรีภาพในการทำสัญญาหรือข้อตกลง หลักกฎหมายว่าด้วยเรื่องความรับผิดชอบของผู้ค้ำประกันในประเทศสาธารณรัฐเยอรมนีนั้นตกอยู่ในบังคับแห่งประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน (The German Civil Code) โดยการค้ำประกันมีที่มาจากกรณีที่บุคคลหนึ่ง (ลูกหนี้) เป็นหนี้ต่ออีกบุคคลหนึ่ง (เจ้าหนี้) ซึ่งทำให้เกิดการชำระหนี้คืนตามมาเนื่องจากเจ้าหนี้ตกอยู่ในฐานะบุคคลที่ต้องแบกรับความเสี่ยงจากการที่ไม่ได้รับชำระหนี้คืน การค้ำประกันหนี้โดยบุคคลที่สาม การจำนอง การจำนำ เป็นอีกหนึ่งหนทางที่จะช่วยลดความเสี่ยงนั้นลงได้ การค้ำประกันเป็นสัญญาฝ่ายเดียว (unilateral contract) ที่ทำขึ้นระหว่างเจ้าหนี้และผู้ค้ำประกันซึ่งต้องกระทำขึ้นเป็นลายลักษณ์อักษร¹³ ประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมนี มาตรา 767 กำหนดความรับผิดชอบของผู้ค้ำประกัน คือจำนวน เงินที่เป็นหนี้อยู่ในปัจจุบันของลูกหนี้หลักโดยไม่มีข้อจำกัด ซึ่งผู้ค้ำประกันจะต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายทั้งสิ้นในการสิ้นสุดสัญญา และค่าใช้จ่ายในการดำเนินการฟ้องคดีเพื่อให้เงินคืนแก่เจ้าหนี้ การหลุดพ้นจากความรับผิดชอบของผู้ค้ำประกันต่อเมื่อเจ้าหนี้ละเมิดสิทธิ¹⁴ หรือถ้าผู้ค้ำประกันเข้า

¹² กวินดา เสถียรกานนท์, “มาตรการคุ้มครองสิทธิของผู้ค้ำประกัน,” (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2561), หน้า 92.

¹³ ฌูวดี บุญชื่น, “ปัญหาการตีความและการบังคับใช้กฎหมายเรื่องความรับผิดชอบของผู้ค้ำประกัน,” (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2555), หน้า 116.

¹⁴ พนิดา หงส์อัครพันธุ์, “ปัญหาการค้ำประกันทางพาณิชย์ ศึกษาเปรียบเทียบการค้ำประกันทางแพ่ง,” (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2556), หน้า 66 - 67.

ทำสัญญาค้ำประกันหนี้ที่มีอยู่เป็นระยะเวลามีกำหนด ผู้ค้ำประกันก็จะหลุดพ้นจากความรับผิดชอบหลังจากสิ้นสุดระยะเวลาที่กำหนด เว้นเสียแต่เจ้าหนี้ได้แจ้งให้ผู้ค้ำประกันชำระหนี้โดยไม่ชักช้า ดังนี้ ความรับผิดชอบของผู้ค้ำประกันจะจำกัดเท่านั้นประชาชนในขณะที่เมื่อสิ้นสุดระยะเวลาที่กำหนด

หลักกฎหมายของประเทศออสเตรเลีย ได้กำหนดลักษณะและแบบของสัญญาค้ำประกันเอาไว้ซึ่งลักษณะและแบบของสัญญาค้ำประกันกำหนดให้สัญญาค้ำประกันเป็นสัญญาอุปกรณ ซึ่งผู้ค้ำประกันรับผิดชอบเป็นชั้นที่สองต่อจากลูกหนี้ผู้กู้ยืม โดยความรับผิดชอบของผู้ค้ำประกันเกิดขึ้น ถ้าสัญญาประธานระหว่างผู้ให้ยืมและลูกหนี้สมบูรณ์ และสัญญาประธานดังกล่าวมีการผินนัดชำระหนี้ ดังนั้น ถ้าสัญญาประธานไม่สมบูรณ์และไม่สามารถบังคับได้ต่อลูกหนี้ ผู้ค้ำประกันก็ไม่ต้องรับผิดชอบตามสัญญาค้ำประกันนั้น และ Law of Property Act 1974 มาตราที่ 56 (1) กำหนดให้สัญญาค้ำประกันต้องทำเป็นลายลักษณ์อักษรและลงนามโดยคู่สัญญาฝ่ายซึ่งต้องรับผิดชอบตามสัญญาหรือโดยบุคคลอื่น ซึ่งคู่สัญญาได้มอบอำนาจให้ตามกฎหมายจึงจะใช้บังคับได้ ยกเว้นสัญญาค้ำประกันซึ่งเป็นเพียงแค่ส่วนหนึ่งของสัญญาที่ใหญ่กว่า หรือสัญญาค้ำประกันนั้นถูกกำหนดขึ้นเพื่อคุ้มครองทรัพย์สินของผู้ค้ำประกัน¹⁵

สาธารณรัฐฝรั่งเศสได้มีกฎหมายค้ำประกันบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศส มาตรา 2011-2043 ความหมายของผู้ค้ำประกันตามประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศส คือ ค้ำประกันหรือ Surety คือบุคคลที่เอาตนไปผูกพันว่าจะชำระหนี้ให้เจ้าหนี้หากว่าลูกหนี้นั้นไม่ชำระหนี้ ตามมาตรา 2011 ประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศสกำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะเป็นผู้ค้ำประกันนั้นจะต้องมีความสามารถในการชำระหนี้โดยการแสดงศักยภาพหรือความสามารถที่จะชำระหนี้ได้ และจะต้องมีที่อยู่ภายในเขตอำนาจศาลที่เจ้าหนี้จะบังคับชำระหนี้ด้วย ซึ่งหนี้ที่จะค้ำประกันจะต้องเป็นหนี้ที่มีความสมบูรณ์ แต่ค้ำประกันอาจสมบูรณ์ได้แม้หนี้นั้นลูกหนี้จะบอกล้างโดยข้อต่อสู้ที่เป็นเรื่องเฉพาะตัวของลูกหนี้¹⁶

ขอบเขตความรับผิดชอบของผู้ค้ำประกันกฎหมายไม่ได้มีการกำหนดลักษณะความรับผิดชอบหรือขอบเขตความรับผิดชอบของผู้ค้ำประกันให้มีอยู่แต่เฉพาะหนี้ที่ค้ำประกันในขณะที่ทำสัญญาไว้แต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น เจ้าหนี้และผู้ค้ำประกันอาจทำข้อตกลงกำหนดให้ความรับผิดชอบของผู้ค้ำประกันนั้นครอบคลุมถึงหนี้ที่อาจมีขึ้นในอนาคตของลูกหนี้ก็ได้ รวมถึงการกำหนดเงื่อนไขและวิธีการใช้สิทธิเรียกร้องในทางแพ่งหรือสิทธิเรียกร้องในทางพาณิชย์ อย่างไรก็ดี กฎหมายกำหนดเพียงว่าข้อตกลงค้ำประกันของผู้ค้ำประกันนั้นจะต้องมีกำหนด

¹⁵ นริกรณ กาญจนพฤษ, การคุ้มครองสิทธิของผู้ค้ำประกัน,” (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550), หน้า 61 - 62.

¹⁶ ปรัชชาติ การปลื้มจิตต์, “ความรับผิดชอบของผู้ค้ำประกันในสัญญาสำเร็จรูป,” (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2561), หน้า 22 – 23.

รายละเอียดไว้อย่างเพียงพอ คืออย่างน้อยในสัญญาค้ำประกันจะต้องมีการระบุตัวตนของลูกหนี้และความยินยอมของผู้ค้ำประกันที่จะผูกพันตามข้อตกลงไว้ในสัญญา รวมถึงจำนวนวงเงินที่ค้ำประกัน

ปัญหาการรับผิดชอบอย่างลูกหนี้ร่วม หากผู้ค้ำประกันรับผิดชอบอย่างลูกหนี้ร่วม ผู้ค้ำประกันจะไม่สิทธิเรียกร้องตามมาตรา 688 ถึง 690 เมื่อมีการฟ้องคดี ก็จะมีผลที่ไม่ได้ต่างกันมีความรับผิดชอบไปตามลำดับ กฎหมายใหม่ที่ห้ามผู้ค้ำประกันเป็นลูกหนี้ร่วม ในเวลาพิพาท ศาลก็พิพากษาให้ลูกหนี้ชั้นต้นรับผิดชอบชำระหนี้ก่อน หากไม่ชำระก็ให้ผู้ค้ำประกันชำระแทน หากลูกหนี้ชั้นต้นก็ไม่มีความสามารถในการชำระหนี้อยู่แล้ว อย่างไรก็ตามเสียผู้ค้ำประกันก็ต้องรับผิดชอบดี ผลในทางบังคับคดีก็ไม่ต่างกัน เพราะถึงเวลาแล้ว เมื่อออกคำบังคับแล้วลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ เจ้าหนี้ก็ต้องไปบังคับกับผู้ค้ำประกันอยู่แล้ว การกำหนดให้ไม่มีการเป็นลูกหนี้ร่วมทำให้สถาบันการเงินไม่มีหลักหลักประกันและผู้กู้หรือลูกหนี้กู้ยืมเงินจากสถาบันการยักขึ้น และสถาบันการเงินซึ่งเป็นผู้ให้ปล่อยเงินกู้ยักขึ้น ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 681/1 บัญญัติว่า “ข้อตกลงใดที่กำหนดให้ผู้ค้ำประกันต้องรับผิดชอบอย่างเดียวกับลูกหนี้ร่วมหรือในฐานะเป็นลูกหนี้ร่วม ข้อตกลงนั้นเป็นโมฆะ” ทำให้ผู้กู้ได้รับอนุมัติสินเชื่อยักขึ้น เพราะลูกหนี้บางคนไม่มีความน่าเชื่อถือทางการเงิน ทำให้ต้องมีบุคคลมาค้ำประกันการชำระหนี้ เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือให้กับผู้กู้และเป็นหลักประกันให้กับผู้ให้กู้หรือธนาคารและในบางกรณีต้องมีบุคคลที่ค้ำประกันหลายคนเพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือให้กับผู้กู้ หากกำหนดให้ผู้ค้ำประกันรับผิดชอบอย่างลูกหนี้ร่วม ผู้ให้กู้สามารถอนุมัติสินเชื่อให้กับผู้กู้ได้ง่ายขึ้น เพราะทางธนาคารผู้ให้กู้พิจารณาถึงคุณสมบัติและความสามารถในการชำระหนี้ของผู้ค้ำประกันด้วย เมื่อพิจารณาถึงกฎหมายต่างประเทศ ทราบว่าในหลายประเทศกำหนดให้ผู้ค้ำประกันต้องรับผิดชอบเช่นเดียวกับผู้กู้ ซึ่งการกำหนดให้ผู้ค้ำประกันรับผิดชอบอย่างลูกหนี้ร่วมนั้นธนาคารจะมีหลักประกันที่มีความมั่นคงและลูกหนี้สามารถกู้ยืมเงินได้ง่ายขึ้น ดังนั้น ในการกู้ยืมเงินของสถาบันการเงินนั้นควรกำหนดให้ผู้ค้ำประกันยอมรับรับผิดชอบอย่างลูกหนี้ร่วมได้โดยการบัญญัติกฎหมายเพิ่มในวรรคสามว่า บทบัญญัติในมาตรา 681/1 “...บทบัญญัติในวรรคหนึ่งมิให้ใช้บังคับในกรณีเจ้าหนี้เป็นสถาบันการเงิน”

ปัญหาเกี่ยวกับลูกหนี้ผิวนัด เดิมแม้ผู้ค้ำประกันจะไม่ได้รับหนังสือบอกกล่าว เจ้าหนี้ก็มีอำนาจฟ้อง เมื่อบังคับใช้กฎหมายใหม่ ต้องบอกกล่าวเรื่องลูกหนี้ผิวนัดไปยังผู้ค้ำประกันก่อน และภายในเวลาที่กฎหมายกำหนด การให้บอกกล่าวผู้ค้ำประกันเมื่อลูกหนี้ผิวนัด ลูกหนี้อาจผิวนัดชำระไม่ตรงงวด แล้วชำระใหม่ ทำแบบนี้ไปเรื่อย ๆ สถาบันการเงินต้องบอกกล่าวกันทุกครั้ง เป็นอุปสรรคต่อการประกอบธุรกิจการเงิน และเปิดช่องโหว่ให้ลูกหนี้และผู้ค้ำประกันเอาชนะคดีทางเทคนิคมากกว่าการขวนขวายชำระหนี้ ผลของการไม่มีหนังสือบอกกล่าว ถ้าฟ้องคดี ย่อมไม่มีอำนาจฟ้อง ศาลจะยกฟ้องได้ทันที ซึ่งในคดีที่ธนาคารฟ้องคดี แล้วลูกหนี้หรือผู้ค้ำประกันขาดนัด ก็ต้องนำสืบให้ชัดเจนว่า ผู้ค้ำประกันได้รับหนังสือบอกกล่าวแล้ว ส่วนผลของการบอกกล่าวเกิน 60 วัน เจ้าหนี้ยังสามารถฟ้องคดีได้ แต่จะเสียสิทธิในการเรียกดอกเบี้ย ค่าสินไหมทดแทน ค่าภาระคิดค้นหลัง 60 วัน ซึ่งภายหลังจากนั้นผู้กู้ผิวนัดชำระหนี้และธนาคารได้ดำเนินการการบอกกล่าวการผิวนัดชำระหนี้ และ

ฟ้องร้องดำเนินคดีกับผู้กู้และผู้ค้ำประกัน ตามมาตรา 686 วรรคสองกำหนดให้ผู้ค้ำประกันหลุดพ้นจากความรับผิดชอบในดอกเบี้ยและค่าสินไหมทดแทน ตลอดจนค่าภาระติดพันอันเป็นอุปกรณ์แห่งหนี้รายนั้น ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าวทำให้เสียกับหลักประกันของธนาคาร เมื่อลูกหนี้ผิดนัด ธนาคารต้องเร่งฟ้องดำเนินคดีกับลูกหนี้ ซึ่งบทบัญญัตินี้ดังกล่าวทำให้เจ้าหนี้คือธนาคารได้รับความเสียหาย ในขณะที่ตัวผู้กู้และผู้ค้ำประกันถูกดำเนินคดีเร็วขึ้น ดังนั้น ควรแก้มาตรา 686 โดยวิธีบัญญัติเพิ่มในวรรคหกว่า “...บทบัญญัติในวรรคหนึ่งและวรรคสองมิให้ใช้บังคับในกรณีเจ้าหนี้เป็นสถาบันการเงิน”

ปัญหาเมื่อสถาบันการเงินขยายระยะเวลาให้แก่ลูกหนี้หรือผู้กู้เงินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 700 กำหนดหลักเกณฑ์ว่าเมื่อเจ้าหนี้ขยายระยะเวลาชำระหนี้ให้แก่ลูกหนี้ผู้ค้ำประกันหลุดพ้นจากความรับผิดชอบ เว้นแต่ผู้ค้ำประกันจะยินยอมด้วย ซึ่งจากบทบัญญัตินี้ดังกล่าวก่อให้เกิดความยากลำบากแก่ลูกหนี้และเจ้าหนี้เพราะหากลูกหนี้ไม่สามารถชำระหนี้ให้สถาบันการเงินตามเงื่อนไขเดิม และประสงค์จะยืดระยะเวลาชำระหนี้หรือลดจำนวนหนี้ให้น้อยลง หรือต้องการปรับโครงสร้างหนี้ หากผู้ค้ำประกัน ไม่ยินยอมการยืดระยะเวลาชำระหนี้หรือลดจำนวนหนี้ให้น้อยลง หรือต้องการปรับโครงสร้างหนี้ไม่สามารถทำได้ และเจ้าหนี้จะไม่สามารถยืดระยะเวลาชำระหนี้หรือลดจำนวนหนี้ให้น้อยลง หรือต้องการปรับโครงสร้างหนี้ได้เพราะเสียหายแก่หลักประกัน ทำให้เจ้าหนี้ผ่อนเวลาชำระแก่ลูกหนี้ยากขึ้น การปรับโครงสร้างหนี้อาจจะยากขึ้น ลูกหนี้หรือผู้ค้ำประกันอาจจะถูกฟ้องคดีมากขึ้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อเจ้าหนี้และลูกหนี้ การปรับ โครงสร้างหนี้ของสถาบันการเงินจะเป็นการขยายระยะเวลาการชำระหนี้ ทำให้ลูกหนี้ชำระหนี้รายงวดน้อยลงตามที่ลูกหนี้สามารถชำระหนี้คืนได้ และในลูกหนี้บางรายจะขอพักดอกเบี้ยทั้งหมดด้วย ซึ่งหากลูกหนี้ไม่ผิดนัดหรือถูกฟ้องดำเนินคดีดอกเบี้ยส่วนที่พักไว้นี้ลูกหนี้จะไม่ต้องชำระดอกเบี้ยดังกล่าว แต่การขยายระยะเวลาหรือการปรับ โครงสร้างหนี้ดังกล่าว ผู้ค้ำประกันจะต้องให้ความยินยอมด้วย หากไม่สามารถนำผู้ค้ำประกันมาให้ความยินยอมเจ้าหนี้ไม่สามารถขยายระยะเวลาการชำระหนี้ให้ลูกหนี้ได้ เมื่อการปรับโครงสร้างหนี้ไม่สามารถทำได้ และลูกหนี้ที่ประสบปัญหาทางการเงินที่ไม่สามารถปรับโครงสร้างหนี้โดยการขยายระยะเวลาการชำระหนี้ได้ ผลที่ตามมาคือลูกหนี้ผิดนัด เมื่อลูกหนี้ผิดนัด สถาบันการเงินต้องฟ้องร้องดำเนินคดีต่อศาล เพื่อให้ลูกหนี้ชำระหนี้ ซึ่งเป็นผลกระทบต่อลูกหนี้และผู้ค้ำประกันโดยตรง แต่หากสามารถขยายระยะเวลาการชำระหนี้ลูกหนี้และผู้ค้ำประกันจะไม่ถูกฟ้องร้องดำเนินคดี แก้ไขเพิ่มเติมในวรรค มาตรา 700 บัญญัติว่า “...บทบัญญัติในวรรคหนึ่งมิให้ใช้บังคับในกรณีเจ้าหนี้เป็นสถาบันการเงิน”

อ้างอิง

- กวินดา เสถียรกานนท์. “มาตรการคุ้มครองสิทธิของผู้ค้าประกัน.” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2561.
- กฤตพร เจริญพรกุล. “ปัญหาการตีความและการบังคับใช้กฎหมาย เกี่ยวกับความรับผิดชอบของผู้ค้าประกัน : ศึกษากรณีการให้สินเชื่อเช่าซื้อรถยนต์ของธนาคารพาณิชย์.” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2559.
- เกสรี นิติมนตรี. “การประกันหนี้ในอนาคต.” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553.
- ชุมพล จันทราทิพย์. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ คำประกัน จำนอง จำนำ. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2554.
- ไชยยศ เหมะรัชตะ. กฎหมายว่าด้วยสัญญา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.
- ณัฐวดี บุญชื่น. “ปัญหาการตีความและการบังคับใช้กฎหมายเรื่องความรับผิดชอบของผู้ค้าประกัน.” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2555.
- ปรียชาติ การปลื้มจิตต์. “ความรับผิดชอบของผู้ค้าประกันในสัญญาสำเร็จรูป.” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2561.
- ปัญญา ถนอมรอด. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ปรับปรุงตาม พ.ร.บ.แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 21) พ.ศ.2558. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2558.
- พนิตนาถ เย็นทรัพย์. กฎหมายธุรกิจ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: ทริปเพิ้ล เอ็ดดูเคชั่น, 2558.
- รพี พิกุลงาม, เอกสารประกอบการสอนรายวิชากฎหมายลักษณะประกันด้วยบุคคลและทรัพย์ (สุราษฎร์ธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, 2558).
- สมชัย ทีฆาอุดมกร, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 เอกเทศสัญญา เล่ม 1 เชื้อขาย แลกเปลี่ยน ให้เช่าทรัพย์ เช่าซื้อ จ้างทำของ ยืม ฝากทรัพย์ คำประกัน จำนอง จำนำ. พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พลสยาม พรินต์ติ้ง (ประเทศไทย), 2551).
- สุภาพร พัทธภัยเสถียรกุล. คำอธิบายคำประกัน จำนอง จำนำ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2559.
- สารสิน ชำนาญกิจ, “สิทธิและหน้าที่ของผู้ค้าประกันของลูกค้าหนี้ในคดีฟื้นฟูกิจการ.” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2552.
- อานนท์ ศรีบุญโรจน์, กฎหมายประกันด้วยบุคคลและทรัพย์ คำประกัน จำนอง จำนำ. พิมพ์ครั้งที่ 6 แก้ไขเพิ่มเติม (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2561).